

Ugledni povjesničari: Titove novčanice najljepše na svijetu

Autor Administrator

Saturday, 21 October 2017

Zadnja Promjena Saturday, 21 October 2017

Britanski muzej istražuje povijest i dizajn komunističkih novčanica na svojoj najnovijoj izložbi. No, naslov izložbe, "Valuta komunizma", u teoriji je kontradikcija u terminima, kaže kustos Thomas Hockenhull. "Pod punim komunizmom ne bi trebalo biti novaca", rekao je Hockenhull u telefonskom razgovoru za CNN. "To je društveni konstrukt, stoga ne bi trebao postojati - a ipak imamo materijalne dokaze, valuta iz svih tih zemalja koje nikad ne uspijevaju ukloniti novac iz gospodarstava".

Od Oktobarske revolucije 1917. godine više od 20 zemalja usvojilo je neki oblik komunizma - pa zašto nitko od njih nije ukinuo novac? "Odgovor je da je bilo previše teško: nemoguće je trgovati s kapitalističkim državama bez nekog oblika monetarne razmjene", rekao je Hockenhull. Obezvrijeđen novac Umjesto potpunog uklanjanja novca, koji je mogao uzrokovati ekonomski kaos, komunistička država slijedila je drukčiji pristup: "Valuta je simbolički obezvrijeđena, kako bi građanima dala naznaku da ne bi smjeli vrednovati novčano bogatstvo, već i druge stvari poput socijalne interakcije i pristupa umjetnosti i kulturi". Ovaj potez donio je transformaciju. Umjesto trgovine, novac je nosio poruku: "Postao je organ državne propagande, vizualni prikaz državnih težnji", rekao je Hockenhull. Dok su dizajn novčanica bile pune klasičnih socijalističkih simbola kao što su radnici, lijevaonice i veliki infrastrukturni projekti, specifičnije poruke prenesene su kroz plakate i javne oglase, koji su također dio izložbe Britanskog muzeja. Svoje mjesto našla je i jugoslavenska novčanica od 5000 dinara koja nikad nije ušla u službeni opticaj u Jugoslaviji. Prema informacijama na portalu Hrvatska numizmatika, riječ je o novčanici redovne emisije ili emisije za potrebe redovnog optjecaja, s datumom 5000 dinara 1.11.1950. godine. Ova novčanica pripada nastavku redovne emisije novčanica s datumom 1.5.1946. (od 50, 100, 500 i 1000 dinara), izrađena je na istovrsnom žućkastom papiru, bez sigurnosne niti, u potpunosti prožetom vodenim znakom. Potpisao ju je guverner NB FNRJ Marijan Dermastija. Nikad u opticaju Novčanica je autorski rad već ranije poznatih stručnjaka Zavoda za izradu novčanica u Beogradu, a na novčanici su otisnuta samo njihova prezimena: Zlamalik i Krnjajić kao autori aversa, te Kosmut kao autor reversa. Zbog čega ova novčanica nije izdana nema službenih podataka. Međutim, najizglednije jest da tehnologija izrade nije nudila zadovoljavajuću razinu zaštite od krivotvorenja. Već početkom 1952. je započelo tiskanje novčanica na nešto boljem papiru s ugrađenom titnom niti, a krajem 1953. je Zavod za izradu novčanica u Beogradu nabavio strojeve za duboki tisak u kojemu je ubrzo nakon izrađena nova novčanica od 5000 dinara, u najsuvremenijoj tehnici tog vremena i značajno modernijeg dizajna. U vrijeme izrade ove novčanice, a riječ je o 1951. godini, dogodila se u Jugoslaviji ekonomska reforma s doziranom tržišnom komponentom (kako bi se stalo na kraj velikim nestabilnostima robe na tržištu strogo reguliranih cijena i nerealnog tečaja), drastična devalvacija tečaja dinara s 50,00 na 300,00 dinara za 1 američki dolar uz uvedeni sustav i "stimulativnog" ili "turističkog" tečaja koji je utvrđivan na višoj razini od službene. Ujedno je došlo i do općeg porasta ("izravnanja") cijena prema doziranim tržišnim smjernicama, tako da je u praksi vrijednost dinara opala za 5 do 6 puta u odnosu na godinu prije. Slijedom toga, postojeća najkрупnija optjecajna novčanica, ona od 1000 dinara s datumom 1.5.1946., svakako više nije zadovoljavala potrebe optjecaja i apoen od 5000 dinara bio je nužan. Naravno, izložba je bila neizbježna bez ikonske novčanice od 1000 dinara s Arifom Heralićem, radnikom zeničke željezare. Iako su ga vlasti počastile portretom na novčanici, stvarni život nije bio tako blagonaklon. Umro je nakon teške bolesti i dugotrajne borbe s alkoholizmom. Raif Okić Express 18.10.2017.

#JosipBrozTito #Jugoslavija #Yugoslavia #SFRJ #antifascizam #antifascism